

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет**

Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

**ВИХОВАННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка IV курсу 401
групи

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної (наукової)

програми Початкова освіта

Пінчук Анастасія Костянтинівна

Керівник: к.пед. н, доц. Чабан О.В.

Рецензент: к.пед.н., доц. Бутенко Н.І.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ.....	6
1.1. Загальна характеристика виховання поваги до родини в молодших школярів.....	6
1.2. Психолого-педагогічні особливості формування у молодших школярів поваги до родини.....	11
Розділ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	16
2.1. Шляхи виховання поваги до родини на уроках позакласного читання.....	16
2.2. Констатувальний етап дослідження.....	20
Висновки.....	24
Список використаних джерел.....	26
Додаток А.....	29
Додаток Б.....	31
Додаток В.....	38

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає у вивченні шляхів виховання повага до родини у дітей молодшого шкільного віку. Розвиток особистості починається безпосередньо сім'ї. Дитинство є одним з найбільш важливих етапів у розвитку людини. Це, перш за все, період становлення основ особистісної культури, творчої самореалізації і формування адекватної самооцінки. У зв'язку з цим особливу увагу важливо звертати на умови життя дитини, створювати таке виховне оточення, яке дасть можливість реалізувати завдання прилучення його до навколишнього світу і початкової соціалізації. Важливе місце в системі відносин «дитина – дорослий» належить родині. Сімейні цінності, які засвоюються дитиною в перші роки життя, мають найважливіше значення для людини в будь-якому віці. Взаємостосунки в сім'ї впливають на відносини у суспільстві і складають основу соціальної поведінки людини. Це пов'язано з тим, що сім'я розвиває та формує у молодшого школяра початковий досвід спілкування у суспільстві, знайомить з різноманітним рольовою поведінкою, сприяє розвитку навичок, моральних рис і психічних властивостей.

Основою морального виховання, його першим і найважливішим етапом є формування у дитини такого поняття, як «повага до старших». Ми повинні навчити його розуміти і підтримувати такі моральні цінності як любов, взаємодопомога, турбота про молодших і старших, відповідальність за іншу людину. Батьки, створюючи сімейний мікроклімат, формують у дітей ціннісні орієнтири та моральні норми, виховують в них суспільно значущі особистісні якості і поступово починають залучати їх до суспільного життя.

Виховання високих моральних цінностей особистості неможливо без збереження шанобливого ставлення до дорослих, рідним і близьким людям. Під час вивчення проблеми морального виховання, вчені

виділяють поняття «повага», яке визначається одним з найважливіших якостей особистості (А. Архангельський, А. Дробницький, І. Кон та інші). У зв'язку з тим, що сучасна сім'я переживає перебудову між поколіннями відносин (М. Мід), питання формування шанобливого ставлення у молодших школярів до дорослих набуває особливого значення.

Питання формування шанобливого ставлення дітей до дорослих в філософському, психологічному, педагогічному аспектах розглядалася вченими минулого і сьогодення. Звертаючись до актуальності даної проблеми на науково-методичному рівні, треба зазначити, що під час формування розвитку поваги до своєї сім'ї у дітей молодшого шкільного віку основний акцент в дослідженнях різних часів робився не стільки на розробці теорії сімейного виховання, скільки на вивченні сім'ї. До науковців, які займалися цим питанням відносять Г. Ващенко, Я. Коменський, Д. Локк, А. Макаренко, І. Песталоцці, Руссо, С. Русова В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші.

Метою роботи є аналіз теоретичного і методичного аспекту виховання поваги до родини у молодшому шкільному віці на уроках позакласного читання.

Об'єктом дослідження є освітній процес у закладі початкової освіти.

Предметом роботи є виховання поваги до родини в молодших школярів на уроках позакласного читання.

У роботі поставлено такі завдання:

1. Охарактеризувати виховання поваги до родини в молодших школярів.
2. Дослідити моральні основи виховання поваги до родини у молодших школярів.
3. Визначити шляхи виховання поваги до родини.

4. Провести констатувальний етап дослідження з виховання поваги до родини на уроках позакласного читання.

В роботі використовуються такі методи дослідження як теоретичні та практичні. Теоретичні методи полягають в узагальненні вивчення шляхів виховання поваги до родини у молодших школярів на уроках позакласного читання. Практичні методи полягають у проведенні анкетування з метою визначення рівня поваги у здобувачів початкової освіти до родини.

Практична значущість роботи полягає у використанні поданого матеріалу для курсових, наукових робіт з метою збагачення інформацією.

Структура роботи:

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновку, списку літератури та додатків. У вступі подається інформація про видатних вчених та педагогів, які займалися вивченням питання формування поваги до родини у молодших школярів на уроках позакласного читання. Перший розділ узагальнює інформацію про повагу до родини в молодших школярів та психолого-педагогічні особливості формування поваги до родини. У другому розділі подається інформація про шляхи виховання поваги до родини та констатувальний етап дослідження. У висновку узагальнюються методи, які доцільно використовувати на уроках позакласного читання з метою виховання у молодших школярів поваги до родини.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
ВИВЧЕННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ

**1.1. Загальна характеристика виховання поваги до родини в
молодших школярів.**

Для того щоб виявити особливості формування у дітей молодшого шкільного віку шанобливого ставлення до родини, необхідно більш детально розкрити це поняття. Це поняття в філософській, педагогічній та психологічній літературі розкривається неоднозначно, що свідчить про його складності. Питаннями виховання шанобливого ставлення займалися такі відомі дослідники як Смирнов І., Шемшуріна А., Шутова В. Вивченням вікових особливостей дітей займалися Ключєва Н., Попова М., Ельконін Д., Драгунова Т., Божович Л.

Повага – позиція, яка не має завдати шкоди іншому: ні фізично – насильством, ні морально – судженням. Крім того, повага – це моральний обов'язок, єдина правильна природна позиція людини перед обличчям будь-якої цінності і, зокрема, перед обличчям будь-якої людської особистості.

Сім'я є однією із найголовніших цінностей в житті кожної дитини. Саме завдяки батькам, вона здатна освоїти навколишній світ, дізнатися багато корисного та цікавого для себе, а також навчитися взаємодіяти з іншими людьми. Стиль відношення дорослих до школяра у майбутньому відображається на його професійній діяльності. Шанобливе ставлення у школяра формується на основі турботи зі сторони близьких людей, відчуття власного емоційного благополуччя, а також завдяки почуттям любові та почуттів. Детальний аналіз досліджень показав, що повага у молодших школярів до батьків

виражається: у прагненні проявляти елементарну дбайливість, увагу, бажанням виконувати прохання батьків. Сім'я створює певний «клімат» взаємин, впливає не тільки на виховання у дитини природною любові до близьких людей, а й також на формування гуманних відносин до них. Найуспішніше процес формування у дітей поваги до старших здійснюється тоді, коли робота, що розпочалась у родині, знаходить підтримку і продовження у шкільній освітній організації.

Відомий дослідник Шемурін А. виділяв такі найбільш сприятливі педагогічні умови формування поваги до сім'ї:

- повідомлення дітям відомостей про шанобливе ставлення до старших і формування на цій основі відповідних якостей;
- вироблення у дітей навичок і звичок шанобливого ставлення;
- формування соціально значущих почуттів і мотивів (турбота, бажання допомогти, прагнення наслідувати дорослим, в поведінці яких найбільш яскраво виражається повага до людей, і ін.);
- формування вміння переносити засвоєння досвіду шанобливого ставлення до близьких.

Фахівцям шкільної організації вдається досягти успіхів у вихованні у здобувачів початкової освіти поваги до батьків через активний вплив не тільки на вихованців, а й на їх батьків. Робота повинна вестися в плані вдосконалення власних якостей матерів, батьків, усвідомлення особистого прикладу і тих гуманних почуттів, які вони можуть проявити до оточуючих. Опора на позитивні сімейні традиції дозволяє відповідним чином організувати педагогічну роботу в школі з метою виховання і поглиблення почуття вдячності своїм близьким та старшому поколінню, яке слід розглядати як вищу форму прояви шанобливого ставлення до людини.

Повага у школярів складається під впливом сімейних традицій та взаємозв'язків між батьками на основі безпосереднього прикладу

старших родичів, а також відповідній організації, яка забезпечує дитину відповідними рекомендаціями в певних ситуаціях.

За думкою відомої вченої Аннекової Н.: «Шанобливе ставлення до людини є складне особистісне утворення, що включає в свою структуру почуття, навички, моральні уявлення, вольові вміння і т. Д. Вивчено і деякі педагогічні умови, що дозволяють виховувати у дітей навички взаємоот-носіння, гуманні почуття, суспільно значущі мотиви» [1, ст 19].

Норма взаємин між людьми засвоюється дітьми через певні правила.

При ознайомленні дітей з кожним з них необхідно пояснити його змісту, який запам'ятовується дітьми під час етичних бесід («Поважай старших», «Треба допомагати старшим», « Завжди допомагай», «Не чекай, щоб просили тебе про допомогу »і ін.), спостережень за характером взаємодії відносин між людьми в процесі різної діяльності.

Оскільки спочатку повага проявляється дітьми до впливової для них людини, яка безпосередньо опікується ними, а потім вже до інших людей, на першому етапі дослідної роботи організуються вправи у вчинках, характерних для шанобливого ставлення до близьких людей, до своїх батьків. В іграх в сім'ю і в повсякденному житті необхідно показати дітям матір і батька як хороших, добрих людей, про яких необхідно піклуватися, турбуватися.

Для розширення у здобувачів початкової освіти уявлень про шанобливе ставлення до старших, про сутність людських відносин зазвичай використовують твори художньої літератури (В. Осеева «Просто старенька», «Бабка»(уривок), Дорохов А. «Будьте люб'язні»), картинки. Впливаючи на почуття дітей, вони одночасно викликають у них бажання брати приклад та наслідувати головних героїв.

Повага дітей молодшого шкільного віку до старших є складним утворенням, яке торкається чуттєвої середи дитини, область її

підсвідомості і поведінки. Все це формується в спілкуванні дітей з дорослими, в їхньому спільному повсякденному житті і діяльності у школі.

У сім'ї з позитивними внутрішньо-сімейними стосунками дитині надають такі ролі, як суб'єкта спільної діяльності, порадирика, учасника сімейних справ, помічника та ін. Наявність певної ролі в родині дозволяє молодшому школяру розуміти та проявляти відповідальність перед рідними, відчувати причетність до сімейних справ і висловлювати почуття гордості за свою участь в житті сім'ї. І саме коли дитина не прив'язується ні до однієї із сімейних ролей, не має постійного рольового статусу, а є самою собою, вона поступово починає виконувати свої обов'язки без попереднього нагадування. Величезною є роль сім'ї в залученні дітей до життєвих цінностей, сімейних і моральних цінностей людства і конкретного суспільства, до яких дитина долучається з раннього віку в процесі взаємодії з членами сім'ї.

Сформовані у дитини уявлення про тих або інших цінностях сприятимуть безболісної адаптації до життя в суспільстві, тісній співпраці громадського та сімейного виховання, розширенню кругозору дитини, накопичуванню досвіду. Дитина реалізує свій творчий хист у суспільстві однолітків, що сприяє становленню інтелекту [13, с.4].

Дитина у взаєминах з батьками дізнається про певні способи поведінки, робить їх значущими і застосовує сама у певних ситуаціях. Батьківське ставлення є одним з найбільш важливих аспектів міжособистісних стосунків у сім'ї. Мікроклімат родини пов'язаний зі своєрідною атмосферою сімейних відносин, які склалися в сім'ї між її членами. Поняття «благополучна», «не зовсім благополучна», «неблагополучна» сім'я характеризуються вмістом усталених в них відносин і процесів, які обумовлюють атмосферу повсякденного життя. В основі сімейного мікроклімату в першу чергу грають роль відносини

між подружжям, іноді подружжям і старшими членами сім'ї (дідусь, бабуся, свекруха, теща і ін.).

Особливу увагу треба приділяти зміни позиції близьких по відношенню до дитини, важливий перехід від зайвого дидактизму до довіри, обліку його інтересів, потреб. Саме мікроклімат, стійкі відносини між рідними, правильний підхід до дітей дозволяють молодшим школярам проявляти довіру до членів сім'ї, поважати їх, прагнути примножити успіхи батьків своїми досягненнями.

Відомий педагог Кукушкіна А. в своїх дослідженнях пропонує своє визначення шанобливого ставлення до старших: «Шанобливе ставлення до людей старшого покоління визначається як інтегративне особистісне утворення, що характеризується визнанням цінності старшого віку, заслуг і досвіду старшого покоління, наявністю позитивних емоцій і установок»[20, с. 59].

Повага до представників старшого покоління, включає в себе подяку і вдячність нового покоління за ті соціальні блага, якими воно користується. З точки зору виховання повагу до родини передбачає необхідність у вчинках, діях і висловлюваннях виходити не стільки з власних інтересів і амбіцій, скільки з прагнення залишити поза увагою сферу інтересів і претензій іншої людини.

Таким чином, перш за все повага до дорослих - це вдячність та подяка дітей за те, що їхні батьки надають усі можливості для того, щоб вони вирости всебічно розвиненими особистостями.

1.2. Психолого-педагогічні особливості формування у молодших школярів поваги до родини

В останній час система шкільної освіти зазнає корінних змін теоретико-методичного та організаційно-практичного характеру. Особливості молодшого шкільного віку всебічно досліджувалися вітчизняними педагогами і знайшли своє висвітлення в роботах Ікуніна З., Поддякова Н., Венгера Л., Леонтьєва А.

Одним з найважливіших досягнень молодшого шкільного віку є усвідомлення свого соціального «Я» та формування внутрішньої соціальної позиції. Однак діти ще не віддають собі звіту в тому, яке місце вони займають у житті. Тому усвідомлене прагнення змінитися у них відсутнє. Якщо нові потреби, які виникають у дітей цього віку, не знаходять реалізації в рамках того способу життя, який вони ведуть, це викликає неусвідомлений протест і опір. Добре ставлення з боку оточуючих необхідно дитині перш за все для того, щоб відчувати себе потрібною та з повагою ставитись до близьких людей. Бажання заслужити ласку, схвалення, похвалу дорослих є одним з основних важелів його поведінки. Багато дій дітей пояснюються саме цим бажанням. Прагнення до позитивних взаємин з дорослими змушує дитину виконувати встановлені ними правила поведінки.

Головний напрямок розвитку емоційної сфери у молодшого школяра – це поява здатності керувати почуттями, тобто довільність поведінки. Поступово, коли дитина співвідносить свої вчинки з нормами моралі, почуття стають більш раціональними, підкоряються мисленню.

Молодші школярі віку важко можуть керувати свої емоції. Їхні почуття виникають так швидко, як і зникають. Школяр вчиться розуміти не тільки свої почуття, а й переживання інших людей.

Він починає розрізняти емоційні стани по їх зовнішньому прояву, через міміку і жести. Дитина може співпереживати, співчувати літературному герою, розігрувати, передавати в сюжетно-рольовій грі різні емоційні стани.

Емоційна сфера будь-якої людини розвивається, змінюється протягом всього її життя. Молодше шкільне дитинство – особливий в цьому відношенні період. Це час, коли емоції панують над усіма іншими сторонами життя дитини, коли вона постійно перебуває ніби в їхньому полоні. Протягом цього віку збільшується стійкість почуттів, вони стають більш глибокими, усвідомленими і узагальненими. Зростає вміння дитини контролювати свої емоційні реакції. З'являються нові, вищі почуття, такі як моральні, естетичні, пізнавальні. Дитина виявляється здатною проявити не тільки симпатію (антипатію), елементарне співчуття, а й емпатію, ніжність, любов до близьких, почуття гордості і сорому.

Чим пишається дитина, чого вона соромиться - вирішальну роль в цьому грають оточуючі і в першу чергу – батьки, вчителі, їхнє ставлення до дитини, оцінка його досягнень. Школяр не байдужий до прекрасного і потворного, а також він здатний відгукнутися на музику, художню картину, поезію, на прекрасне в природі, проявити почуття гумору, оцінити певні витвори мистецтва. У цей період розвиваються і пізнавальні почуття – дитина виявляє не тільки цікавість, але і допитливість, але й прагнення утвердитися в істині.

Почуття до кінця молодшого шкільного віку нерідко стають мотивом поведінки дитини. Поступово відбувається також і інтелектуалізація дитячих почуттів. Розвивається здатність до емоційного передбачення. Змінюються і форми вираження почуттів. Виявлено залежність емоцій від змісту і структури дитячої діяльності, від особливостей взаємодії з оточуючими людьми, від того, як він засвоює моральні норми і правила поведінки.

Важливу роль у виникненні та закріпленні форми вираження негативних емоцій грає сім'я (відсутністю чуйності і підтримки дітей, застосуванням насильства по відношенню до них і т. п.). Слід звертати увагу і на емоційну чуйність дітей при сприйнятті ними художніх творів. В. Сухомлинський зауважував: « Якщо дитина, слухаючи казку, не переживає боротьбу добра і зла, якщо замість радісних вогників захоплення у неї в очах зневага та тривога – це вказує на те, що в дитячій душі надломлено, і багато сил треба докласти, щоб виправити її.». [22, с.47]. Почуття складаються поступово. Спочатку діти розуміють тільки певне значення подій, пізніше – їх узагальнений сенс. Для молодших школярів характерна злитість вищих почуттів. Дитина оцінює «хороше» як об'єкти і явища, які викликають у неї і естетичні переживання, і етичні, і інтелектуальні. Один і той же об'єкт викликає переживання, тому що в ньому злиті естетичні, етичні, пізнавальні почуття. У подальшому вміння аналізувати і давати оцінку відповідно до специфічних моральними або естетичними критеріями синкретичне почуття диференціюється на естетичне, етичне, інтелектуальне.

Як казав відомий педагог Я. Коменський: «Є діти з гострим розумом і допитливі, але дикі і вперті. Таких зазвичай не люблять в школах і майже завжди вважають безнадійними». Велику роль він відводив вихованню батьків та вважав, що яскравою та гармонійною особистістю дитина виросте лише у гідній родині завдяки гарному вихованню.

Для дитини молодшого шкільного віку характерна глибока любов до істини, пристрасне прагнення до пізнання дійсності. Саме вирішення питання, знаходження істини може супроводжуватися почуттями впевненості, задоволення. У дитини можуть з'являтися переживання, пов'язані із задоволенням або незадоволенням їх прагнень дотримуватися вимоги суспільного життя, тобто моральні почуття. Одним із моральних почуттів, які починають формуватися в молодшому

шкільному віці, особливе значення має виховання почуття шанобливого ставлення до дорослих. Який би з видів діяльності ми не брали-працю, навчання, гру, ми завжди побачимо, як багато почуттів виникає у дитини в цей час. Включення в нову сферу колективної діяльності, виконання певних складних доручень формує у шести-, семирічної дитини нове почуття – почуття обов'язку, відповідальності перед іншими, вимогливість до собі, радість загального успіху, невдоволення собою. Вона виникає як результат зіставлення дитиною себе, своїх досягнень, умінь, якостей з тим, чим володіють його однолітки. Поява почуття самостійності, перші кроки на шляху усвідомлення себе як особистості призводять до виникнення у молодших школярів нових бажань, потреб, почуттів. У зв'язку з цим у дітей молодшого шкільного віку з'являється бажання звернути на себе увагу сторонніх, чимось виділитися або, навпаки, замаскувати, приховати, від інших свій страх або невміння. Дитина навіть може прикинутися байдужою, їй не буде хвилювати те, що їй друзі вдалося зробити, а у неї не виходить. Почуття дітей молодшого шкільного віку багато в чому обумовлені ставленням дорослого близької людини. За оцінками школяра стоять оцінки і відносини вихователя, батьків, на які дитина постійно "озирається". На думку Леонтьєва А., «розумні емоції слід формувати, коригуючи недоліки емоційної сфери»[3, с. 23].

Завдання педагога та батьків допомогти дитині – школяру увійти в цей складний і багатоплановий процес соціально-емоційних відносин, в якому потрібно вибудовувати основні напрямки для того, щоб сформувати у дитини почуття впевненості в собі, навчити усвідомлено сприймати емоційний стан і оточуючих людей, а також навчити дитину вибудовувати відносини у взаємодії. На основі емоційного досвіду у молодших школярів розвивається соціальна сприйнятливність, тобто здатність розуміти і враховувати не тільки свої почуття і бажання, а й почуття інших, здатність до формування адекватної реакції на різні

життєві ситуації, розвиваються навички емоційної саморегуляції. А це, в першу чергу дозволяє сформувати розуміння власного «Я», надає допомогу в формуванні адекватної самооцінки [4, с.47].

Саме в цьому віці закладається фундамент моральної поведінки, а також засвоєння моральних норм і правил поведінки. Особливості уявлення про родинні зв'язки, історію, здобутки, культурних традиції своєї родини і народу, володінні певними поняттями і знанням творів, в яких висловлено шанобливе ставлення до рідних людей (образно-змістовний критерій).

Особливості емоційності молодших школярів необхідно використовувати в розвитку емоційної чуйності на образи-носії моральних цінностей і при формуванні інтересу і бажання підтримувати звичаї своєї сім'ї і народу (емоційно-мотиваційний критерій).

Особливості відносин з однолітками, авторитет дорослої людини, здатність до мислення, самостійного ціннісного вибору і візуалізації власних моральних позиції в продуктах творчості (дієво-практичний критерій) – все це необхідно враховувати при виборі художньо-творчої діяльності дітей молодшого шкільного віку.

На думку відомого педагога В. Сухомлинського: «Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, фантазії, творчості». [22,с.19]. В. Леві, відомий психолог, вважав, що: «батько, який намагається змінити свою дитину, не починаючи з себе, просто марно втрачає час, але дуже жорстоко ризикує».

Роль дитини молодшого шкільного віку в процесі формування шанобливого ставлення до дорослих дуже велика. Тому основне завдання педагога в роботі зі школярами полягає в створення сприятливих умов для морального виховання.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

2.1. Шляхи виховання поваги до родини на уроках позакласного читання

Позакласне читання-це педагогічно-організоване читання учнями художньої літератури. В ході читання учні підвищують свій словниковий запас, дізнаються багато цікавої інформації та всебічно розвиваються.

На думку відомого педагога Волошиної Н., позакласне читання реалізується за допомогою таких методів, як:

- ознайомлення учнів із творами, рекомендованими програмою;
- розширене читання творів письменника, який вивчається за програмою, з метою поглибленого засвоєння його творчості й епохи, в яку жив і творив майстер художнього слова.

Цими двома видами позакласного читання керує вчитель, проводить їх відповідно до програми з літератури. Існує ще одна форма позакласного читання. Це самостійне читання, яке менш за все кероване, а в такому читанні, найяскравіше виявляються смаки читача, спрямованість зацікавлень особистості, її внутрішній світ.

Проблемами позакласного читання методисти цікавились ще з давніх часів.

Вагомий вплив на розвиток проблеми мали Острогорський В., Рибникова М. – відомі педагоги, що зробили великий внесок у розвиток позакласного читання. Ідея розвитку школяра була в центрі їх методичних пошуків.

Острогорський В. розробив послідовну систему позакласного читання за етапами навчання.

Доцільно використовувати поради Рибникової М. стововно методів і прийомів роботи з художнім твором. Основним завданням

літератури вона вважала підготовку учнів до життя. Але ця підготовка може бути здійснена лише тоді, коли вчитель розвиватиме в учнів уміння бачити життєві явища, природу, людину у праці, уміння роздумувати над побаченим і прочитаним, а потім передати його в живому точному слові.

Рибникова М. казала: «Треба йти від життєвих вражень до книжки, до художнього образу і потім, будучи збагаченим образами і почуттями письменника, знову звертатися до життя, бачити його повніше і глибше».

У методиці позакласного читання уявляється як фокус, в якому відбиваються інтереси читача, визначається рівень його духовних запитів і спосіб сприймання мистецького слова.

Бугайко Т. у курсі методики запропонувала форми, проведення позакласного читання: 1) виставка книг; 2) читацькі конференції; 3) літературні диспути; 4) класні та особисті учнівські б-ки.

Для популяризації читачам пропонувала вести читацькі щоденники.

Степанишин Б. визначає 3 сфери позакласного читання з літератури:

1. Твори, рекомендовані програмою для самостійного читання. Про це учитель дбає на останньому уроці вивчення монограм. теми.
2. Твори за позакласними списками, рекомендованими для читання. Це власне уроки позакласного читання.
3. Твори, які учні читають за власним вибором.

Учений подає структуру уроку позакласного читання., яка найбільше поширена на сьогодні:

1. Вступне слово учителя про письменника та його твір, емоційне, захоплююче, як психологічний імпульс всього уроку.
2. Подача відомостей (цікавих) з історії написання.
3. Бесіда над змістом літературного твору.

4. Запитання учнів, відповіді на них.

5. Висновки, узагальнення.

Сім'я стає могутньою виховною силою, яка облагороджує наших дітей лише тоді, коли батько й мати, живуть в ім'я високих ідей, що підносять, звеличують їх в очах дітей. Сім'я у сучасному суспільстві створюється як первинний осередок багатогранних людських відносин – господарських, моральних, духовно-психологічних, естетичних. Вступаючи в шлюб, батьки сповнені передчуттям радості, щастя, повноти духовного життя.

Існує безліч шляхів виховання поваги до родини у молодших школярів. Всі вони безумовно дієві та у кожній сім'ї різні. Не існує тих родин, в яких традиції і звичаї зовсім однакові. Кожні батьки виховують своїх дітей саме так, як вважають за потрібне.

Щастя стає примарним і отруйним, якщо воно засноване на тих інтересах та пристрастях, що принижують людину. Добро тільки тоді добро, коли воно для людей – от що треба пам'ятати майбутнім батькам та матерям, будуючи своє затишне родинне гніздечко, споруджуючи кам'яний дім і милуючись своїми дітьми.

Великий світ громадянства, людяності, високих ідеалів і духовних поривів мають увійти в сімейне гніздечко, гріти серця та осяювати вічний союз, щоб вони не стали холодними й байдужими. Найвищий принцип суспільства: все для людини, все в ім'я щастя людини – це не лише звичайна абстрактна думка.

Найголовніша мета родинного життя-навчити дитину усім найкращим якостям, щоб у майбутньому вона змогла стати розумною та всебічно розвиненою особистістю, яка буде здатна поважати своїх близьких.

Не лише від батьків залежить виховати у своєї дитини повагу до близьких, а й перш за все від вчителя та школи. На уроках позакласного читання діти вивчають безліч творів, які навчають їх поважати свою

родину, цінувати своїх батьків та завжди слухатися. Саме на вчителів лежить велика відповідальність навчити дитину шанобливо ставитися до своїх рідних.

Більшість дітей свій вільний час проводять технічними винаходами. Довготривале знаходження за комп'ютерами та телевізорами призводить до підвищеної агресії у дітей. Практично всі ігри, якими цікавляться школярі, одного спрямування – захоплення певного об'єкта, побудова власної держави, що передбачає вбивство заради кінцевої мети. І учні радіють, коли їм вдається пройти новий рівень, знищивши все та всіх на своєму шляху, досягши при цьому задовільного для себе результату. Засоби масової інформації дуже часто не розраховані на дітей. Але більшість батьків не забороняють своїм дітям користуватися ними. Як наслідок, школярі беруть приклад з негативних персонажів у фільмах або комп'ютерних іграх та зовсім починають зневажати батьків.

Існують також інші чинники, які перешкоджають формуванню у молодших школярів шанобливого ставлення до батьків, а саме:

- батьки самі подають дітям приклад аморальної поведінки та зневаги до інших;
- у родині відсутня тепла атмосфера та позитивний емоційний зв'язок між батьками та дітьми;
- занадто несправедливе ставлення батьків до дітей;
- відсутність знань у батьків про вікові особливості дитини.

Формування у дітей моральних якостей багато в чому залежить від їхнього оточення. Роботу з виховання у молодших школярів поваги до батьків слід розпочати зі створення атмосфери пошани у виховуючому просторі «школа-сім'я». Для цього всі працівники школи, родина дитини та старше покоління повинні отримати уявлення про шанобливе ставлення, розкрити зміст та його прояви, переконатися в тому, що саме від них залежить гідне виховання школяра.

2.2.Констатувальний етап дослідження

Позакласне читання є одним із найважливіших етапів у розвитку в дітей поваги до батьків. Саме твори, які вивчаються в молодших класах, прививають учням вміння поважати старших, цінувати їхній труд та завжди допомагати, коли це потрібно. Метою уроків позакласного читання є розширення читацького кругозору учнів, вміння використовувати навички та здібності у власному досвіді. Ці уроки не передбачають поглибленої роботи з художніми текстами. Їхнє завдання полягає у тому, щоб з'ясувати враження школярів від прочитаних творів, розвивати в дітей самостійність роздумів і оцінювань. На таких уроках доречно використовувати такі прийоми: інсценування, театралізація, концерти, конференції та інше.

В одному із своїх виступів відомий український письменник Збанацький Ю. зазначив: «Людину все життя супроводжує художнє слово, починаючи від материних колискових, від казок бабусів та дідусів про різних звірят та про птахів і про всякі дивовижні пригоди» [7,с.38]. Він вважав, що читач «починається з дитинства».

Позакласне читання має різні періоди відповідно до класів. 1 клас-підготовчий; 2 клас-початковий; 3,4 клас-основний. За програмою для першого класу на роботу з книгою учням відводиться 20 хвилин щотижня, це урок-фрагмент, який збігається з періодом навчання грамоти. У цей час школярів лише ознайомлюють з великою кількістю художньої літератури (це казки, вірші, прислів'я, промовки та інше). Для продуктивного проведення такого уроку доцільно брати один твір. Ним може бути оповідання, казка чи ліричний твір. До них можна додати малі художні жанри - прислів'я, приказки, загадки тощо. Під час заняття з книжкою у 1 класі доцільно запропонувати таку структуру: - бесіда, яка передує читанню вчителем обраного твору і дає змогу активізувати в пам'яті молодших школярів набуті знання або сформулювати реальні уявлення, які склали б основу розуміння

- провідних художніх образів нового твору – 1-2 хв;
- загальне ознайомлення з книжкою під керівництвом учителя: можна також продемонструвати її, обговорити назву, прочитати прізвище автора, а потім дати дітям самотійно розглянути. Книга має лежати на кожній парті – до 2 хв;
- виразне читання вчителем обраного твору (до 4-5 хв). Перед читанням учитель має пояснити дітям, на що вони мають звернути увагу;
- колективне обговорення прослуханого (бесіда за прочитаним, а також роздуми учнів) – до 4-3 хв;
- повторний розгляд дитячої книжки, в якій вміщено текст. Вчитель звертає увагу на ілюстрації, які мають співпадати із текстом, вибіркоче читання дітьми вказаного вчителем місця в тексті або вчителем - до 2 хв;
- рекомендації щодо самотійної роботи з книжкою вдома чи в класі (1-2 хв). Якщо діти мають спеціальні хрестоматії для позакласного читання, слід порадити їм попрацювати з іншим текстом, який вказано до цього уроку.

В підготовчий період учні мають сприймати прочитане на слух, відповідати за змістом твору, правильно називати автора, детально розглядувати ілюстрації. Підсумковим результатом цього періоду позакласного читання, поряд з державними вимогами щодо навчальних досягнень [9, с. 25], слід вважати зацікавленість у дітей до книжок, вміння обирати для себе цікаву книгу та з радістю читати її зміст.

У початковий період (2 клас) майже в два рази збільшується час навчання, його тривалість спрямована на весь урок. За програмою, на позакласне читання виділяється 40 хвилин. Заняття проводиться один раз на два тижні паралельно з класним читанням. На цьому етапі вже учні повинні вміти вголос читати твори, а не лише вчитель. Провідну роль в цей час грає індивідуальна робота школяра з книгою. Також різко збільшується кількість дитячих книжок. З ними слід ознайомити другокласників. Майже кожен місяць дитина повинна розширювати свій

кругозір на 4-5 творів більше. В першому півріччі діти мають читати твори, обсяг яких має складати 500-1500 слів [28,с.32].

Основний період позакласного читання припадає на 3-4 класи. В цей час в учнів повинна сформуватись читацька самостійність. Також вводится система оцінювання школярів. Їм не бажано ставити незадовільні оцінки, адже це може відштовхнути їх від подальшого читання творів. В 3 класі потрібно продовжити роботу, яка не була завершена у 2 класі, а саме формування кругозору. Вчитель повинен дати список літератури заздалегідь. До нього можуть входити 5-7 книг або творів, які учні мають прочитати за декілька тижнів. Під час вибору літератури для школярів потрібно враховувати правильність обраного матеріалу. В ньому має йти мова про повагу до батьків, ввічливе ставлення до дорослих. В 4 класі повністю формуються вміння та навички дитини розуміти прочитаний матеріал, вміти переказати основну думку та виділити головне для себе.

Існує безліч творів, в яких учні можуть ознайомитись з основними принципами шанобливого ставлення до батьків. Вони є повчальними та водночас цікавими та захоплюючими. Багато українських письменників у своїх творах основною думкою виділяли саме поважливе ставлення, адже це є найголовнішими у шляху формування в дитини гарних взаєностосунків зі своїми батьками. Відомий педагог Василь Сухомлинський написав велику низку робіт, що мають популярність та актуальність і в повсякденні часи. Однією з таких є оповідання під назвою «Найласкавіші руки». В ньому автор найяскравіше передав велику роль мами у житті кожної дитини. Найбільш виражено це у строчках: «Загубилась дівчинка. У її мами найдобріші очі, найкрасивіше волосся, найласкавіші в світі руки. І мама зразу ж знайшлась» [10, с.18].

Анатолій Костецький є не менш відомим автором, твори якого можна використовувати на уроках позакласного читання. Він написав один із своїх милозвучних віршів під назвою «Усе починається з мами».

Його основна мета – донести дітям про те, що батьки займають найважливіше місце у нашому житті та відіграють немало важливу роль для подальшого життя кожного школяра. Автор у вірші вказує на це саме такими строчками: «Можна пройти крізь пустелі і хащі...Тільки без мами не можна нізащо». Майже в кожному творі безліч відомих письменників наголошують на те, що без батьків не може обійтись жодна дитина. Пошана до близьких грає дуже велику і цінну роль для того, щоб виховати із школяра особистість із толерантним ставленням до оточуючого світу.

Не лише у віршах та оповіданнях змальовується велика роль батьків у житті. Лариса Ратич, відомий український композитор, у своїх піснях змальовує велич та цінність існування батьків для кожного школяра. Прикладом є такі строчки із пісні «Про матусю»: «Знають діти, знають діти: мама може все на світі» [30,с.32].

Багато відомих українських педагогів та письменників намагались через свої твори передати важливість батьківського виховання. Духовний зв'язок між батьками та дітьми є чи не найважливішим моментом у формуванні дитячих моральних цінностей.

Таким чином, існує багато літератури, яка є повчальною та актуальною на сьогоднішній час. Програма з уроків позакласного читання допомагає вчителям підбирати правильний та цікавий матеріал для школярів. Твори мають відповідати індивідуальним та віковим особливостям дитини.

ВИСНОВКИ

Під час дослідження даної теми ми змогли визначити, які саме шляхи виховання у дітей поваги до батьків під час позакласного читання потрібно використовувати для того, щоб досягти потрібних результатів. Існує багато шляхів досягнення шанобливого ставлення молодших школярів до родини. Перш за все, важливо проводити з дітьми багато виховної роботи, спрямованої на засвоєння ними інформації, яка у майбутньому допоможе їм знайти взаємозв'язок між своїми близькими. В сучасних умовах, коли гостро стоїть проблема розмитості моральних орієнтирів підростаючого покоління, одним з найважливіших напрямків роботи формування поваги до дорослих. Молодший шкільний вік надає великі можливості для формування моральних якостей, в їх числі і повагу до старших.

Повага до старших – це перш за все увага до рідних і коректність. Це прийняття слабкостей і особливостей людей іншого покоління, з іншим життєвим досвідом і світоглядом, і роль шкільного життя в процесі соціалізації особистості, становлення моральної поведінки величезна. Теоретичний аналіз літератури таких вчених, як І.А. Ільїн, Д.С. Лихачов, Г.К. Селевко, І.В. Метліка, Н.В. Микляєва, Е.Н. Бородіна, А.Б. Теплова О.В. Бондаревська, А.Д. Леонтьєв, В.А. Сластенін, М.А. Ступницька, Е.С. Полат, Н.В. Іванова, Є.Б. Новікова, і ін., а також проведене дослідно-пошукове дослідження підтвердили велику роль проблеми і теми дослідження і дозволив зробити такі наступні висновки:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з теми дослідження, розкрито поняття «шанобливе ставлення до дорослих», це вираз поваги дітьми по відношенню до старших.
2. Ми з'ясували, що молодший шкільний вік є найбільш відповідальним етапом періоду дитинства. В цьому віці закладається фундамент моральної поведінки, а також відбувається засвоєння моральних норм і правил поведінки. Особливості сприйняття та мислення молодших

школярів необхідно враховувати при формуванні уявлень про родинні зв'язки, історію, здобутки, культурних традиціях своєї сім'ї і народу, знайомство з певними поняттями. Особливості емоційності школярів необхідно використовувати в розвитку емоційної чуйності у відносинах з близькими людьми, емоційної чуйності на художні образи – носії у формуванні інтересу до творів мистецтва з проблематикою шанобливого ставлення до дорослих.

3. Розглянувши сутність художньо-творчої діяльності, її роль, ми можемо зробити висновок, що художньо-творча діяльність є ефективним засобом у формуванні у молодших школярів шанобливого ставлення до дорослих і особистісного розвитку школяра. Спільна робота з батьками та педагогами дає можливість задіяти не тільки інтелект, досвід, свідомість людини, а й почуття, емоції, вольові якості, а також сприяє «зануренню» в матеріал.

4. У ході дослідно-пошукової роботи нами був розроблений, з урахуванням психолого-педагогічних особливостей молодшого шкільного віку та задач морального виховання, і проведено комплекс занять по художньо-творчої діяльності. У зміст комплексу занять по художньо-творчої діяльності увійшли художні, літературні та музичні твори з сімейної тематики. Вибір змісту, форм і методів організації художньо-творчої діяльності забезпечив позитивний результат у розвитку показників сформованості шанобливого ставлення до старших, що було виявлено в процесі дослідно-пошукової роботи та в результаті аналізу продуктів художньо-творчої діяльності дітей молодшого шкільного віку.

Отже, виходячи з вище поданого матеріалу, ми можемо зробити висновок, що плідна праця батьків та вчителя впливають на розвиток у дитини шанобливого ставлення до батьків. Слід використовувати багато способів, які допоможуть школяру з повагою ставитися до родини та у майбутньому прилучити це у своїх дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анненкова Н. В. Підготовка педагога до діяльності по вихованню у школярів гуманного ставлення до батьків. Курськ, 2008. 151 с.
2. Абраменкова, В. В. Соціальна психологія дитинства: розвиток відносин дитини в дитячій субкультурі / В. В. Абраменкова. – Москва : Московський психолого-соціальний інститут; Воронеж : НВО "МОДЕК», 2000. 416 с.
3. Афанасьєва Т.М. Родина. /Т.М. Афанасьєва. Москва : Просвітництво, 2008.
4. Борисова Н. П. Школа і батьки. Пошук активних форм взаємодії. Н.П. Борисова // Шкільне управління. 2007. № 2. С. 60-61.
5. Бородушкіна Л. С. Вивчення ставлення молодших школярів до батьків / Л. С. Бородушкіна // Педагогічний досвід як джерело психолого-педагогічних знань в колективі і особистості школяра. Москва, 1986. С. 19-24.
6. Бунеев Р.Н., Бунеева Е.В. Чтение и начальное литературное образование. Программа // Программно-методические материалы: Чтение. Начальная школа / Сост. Т.В.Игнатъева. - М.: Дрофа, 2000.
7. Бутенко О. Г. Повага до батьків як виховна проблема в історії педагогічної думки / О. Г. Бутенко // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Випуск 157. Серія Педагогічні науки. Черкаси, 2009. С. 32-35.
8. Виготський, Л. С. Вибрані психологічні дослідження / Л. С. Виготський. Москва : Вид-во АПН РРФСР, 1956. 519 с.
9. Волошина Н. Й. Уроки позакласного читання у старших класах / Надія Йосипівна Волошина. Київ: Рад. школа, 1988. 174 с.
10. Дерманова, І. Б. Діагностика емоційного морального розвитку / І. Б. Дерманова. СПб: Мова, 2002. 176 с.

11. Джежелей О.В. Чтение и литература. Программа // Программно-методические материалы: Чтение. Начальная школа / Сост. Т.В.Игнатъева. - М.: Дрофа, 2000.
12. Джежелей О.В., Ємець А.А. Позакласне читання. 1-4 класи: методичні поради, розробки уроків / О.В. Джежелей. – Харків: Основа, 2007. – 176с.
13. Дюльдіна Ж. Н. Формування у юнаків сімейних цінностей в умовах полікультурного середовища (автореф. дис. ... канд. пед. наук.) Ульянівськ, 2010. с. 25.
14. Ефросинина Л.А. Литературное чтение. Я читаю. 1 класс. Учебное пособие / Л.А.Ефросинина. – М.: Сфера, 2005. – 64с.
15. Іванов М. М. Вплив відносини батьків до дитини // *Наука і сучасність*. Новосибірськ, 2014. № 29. С. 154-158.
16. Іванова Л., Коваль Г., Суржик Т. Методика читання: Навч. Посібник / Л. Коваль. – К.: Вища школа, 2008. – 280с.
17. Качурин М.Г. Организация исследовательской деятельности учащихся на уроках литературы: Книга для учителя / М.Г.Качурин. – М.: Просвещение, 1998.
18. Кириллова С.В. Коллективные способы обучения на занятии внеклассным чтением в 1 классе / Начальная школа. - 1995.- №2. с 23-27.
19. Кочетова П.Б. Как и почему меняются читательские интересы младших школьников и что с этим делать / Начальная школа. – 2003. - № 1. – С. 19-24.
20. Лаврентьева М. В. Загальна характеристика розвитку дітей молодшого шкільного віку. URL [//www.portalslovo.ru/pre_school_education/36728.php](http://www.portalslovo.ru/pre_school_education/36728.php). (дата звернення: 10.02.2020 р.)
21. Лифинцева Н.И. Самостоятельная читательская деятельность младших школьников. Программа развития читательского опыта / Начальное образование. – 2004. - № 3. – С.10-15.

22. Сухомлинський В.О. «Серце віддаю дітям». (електронний ресурс)
<https://mala.storinka.org/>
23. Сухомлинський В.О «Найласкавіші руки». (електронний ресурс)
http://uchitelska.at.ua/publ/doshkilna_osvita/opovidannja_dlja_doshkilnjat/najlaskavishi_ruki/98-1-0-5398
24. Столін В. В. Сім'я як об'єкт психологічної діагностики / В. В. Столін // Сім'я і формування особистості. - Москва: НДІ ОПП АПН СРСР, 1981. С. 26-38.
25. Татарська Т. С. Формування адекватної самооцінки молодших школярів в процесі навчання і міжособистісного спілкування: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т. С. Татарська. Київ, 1988. 143 с.
26. Тищенко С. П. Вплив оціночних характеристик батьків на формування емоцій дитини / С. П. Тищенко // Формування взаємин в школі і сім'ї. Москва: Педагогіка, 1987. - С. 8.
27. Ткачук Л.П. Робота з дитячою книжкою на уроках позакласного читання: посібник для вчителя / Лариса Павлівна Ткачук. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000. 120 с.
28. Рибальченко І. М. Взаємодія з батьками / Рибальченко І. М. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 208 с.
29. Хоментаскас Г. Т. Сім'я очима дитини / Г. Т. Хоментаскас. Москва : Педагогіка, 1989. 96 с.
30. Лариса Ратич «Пісня про матусю». (електронний ресурс)
<https://www.pisni.org.ua/songs/4315636.html>
31. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа.-2011. -№18 (травень).-С.11-27

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для вчителів

1. Яке ставлення можна назвати шанобливим?
2. Як ви гадаєте, яка людина заслуговує на шанобливе ставлення?
3. Чи доводилось вам бачити прояви неповаги до інших? У яких ситуаціях?
4. Хто частіше неповажливо ставиться до оточуючих, дорослі чи діти?
5. Як ви думаєте, чому деякі не поважають інших людей?
6. Чому окремі діти поводять себе не дуже гарним чином?
7. Чи доводилось вам безпричинно гніватись на учнів?
8. Чи звертаються до вас школярі з певними проханнями?
9. Чи всі з них ви виконували?
10. Як реагують учні на всі ваші зауваження?
11. Чи завжди ви звертаєте увагу на дітей, які повели себе Нешанобливо до інших?
12. Чи даєте ви школярам важливі доручення?
13. Наскільки совісно вони їх виконують? Як ви думаєте, чому?
14. Чи доводилось вам при учнях сперечатися зі своїми колегами?
15. Як часто ви у присутності дитини скаржитесь на неї (батькам, колегам)?
16. Чи бувало так, що учень у вас щось запитував, а ви відкрито його ігнорували?

На основі даної анкети можна провести лекцію «Цінність поваги до батьків у молодших школярів».

Завдання лекції спрямовані на:

- розкриття проблеми шанобливого ставлення до батьків;
- ознайомлення з поняттям «повага до батьків»;
- розкрити шляхи впливу на дітей, які будуть сприяти формуванню у молодших школярів поваги до батьків.

Пам'ятка для батьків за Ш.О.Амонашвілі

1. Проявляйте живий інтерес до життя дитини, до її радості, смутку, прагнень, успіхів, невдач, до її особистісних переживань, а також при необхідності допомагайте їй та висловлюйте свою радість за неї.
2. Спілкуйтесь з дитиною, як з дорослою, від якої зазвичай чекають довіри, поваги, розуміння.
3. Встановлюйте з кожною дитиною довірливі взаєностосунки, викликайте довіру та щирість Дитини до вас вашою довірою та щирістю до неї.
4. Своє обурення поведінкою Дитини виражайте лише натяком на те, що ви від неї цього не очікували, що у вас про неї більш висока думка.
5. Дивуйтесь, захоплюйтесь, радійте, коли дитина здійснює вчинок та виявляє кмітливість і здогадливість...

Додаток Б

Конспект уроку на тему «У колі рідної сім'ї»

В основі даного уроку – казка В.О.Сухомлинського «Намисто з чотирма променями». Твір великого письменника вчить дітей шанобливо, з повагою ставитися до найдорожчих людей у житті. Адже якщо школярам не прищепити ці цінності змалку, - у майбутньому їм буде дуже важко як і вдома, так і поміж людей узагалі. Любов до рідних батьків є найціннішою.

Мета уроку:

- удосконалювати вміння сприймати, відтворювати, будувати й редагувати текст;
- допомогти учням усвідомити основну думку твору, а також учити характеризувати дійових осіб, давати оцінку їхнім вчинкам;
- розвивати творчі здібності школярів, а також навички робити висновки й узагальнення;
- розвивати вміння збирати матеріал для висловлювання власних думок і вчити послідовно їх викладати;
- плекати любов до рідного слова;
- виховувати любов до близьких, бажання робити добрі справи;
- різними методами підтримувати прагнення до творчих волевиявлень і співтворчості особистості.

Обладнання: виставка книг, малюнки дітей, мультимедійна презентація.

Хід уроку

I.Організаційний момент

Привітання до учнів.

Продзвенів уже дзвінок -

Нас покликав на урок.

Час його вже розпочати

I старанно працювати.

Щоб сміялось сонечко, успіхам раділо,
До роботи на уроці ми приступим сміло.

Тож не будем час втрачати

Починаймо працювати.

II. Актуалізація опорних знань

1. Відгадавши загадку, ви дізнаєтесь, про що буде йти мова на сьогоднішньому уроці:

Цифра ця усім говорить,

Скільки днів до тижня входить,

А як поряд стане буква « Я»,

То це буде вже... (сім'я).

2. Читання вірша Дмитра Білоуса (на екрані зображений вірш).

На світі білому єдине,

Як і Дніпрова течія,

Домашнє вогнище родинне,

Оселя наша і сім'я.

В щасливі і сумні години,

Куди б нам не стелився шлях,

Не згасне вогнище родинне

В людських запалених серцях.

-Діти, як ви гадаєте, про що йдеться у вірші?

3. Робота над скоромовкою

Мама вчить мене читати, вчить мене читати тато.

Вчить дідусь і вчить бабуся, скоро-скоро я навчуся.

III. Повідомлення теми й мети уроку.

1. Слово вчителя.

Кожен із нас живе в своїй родині зі своїми близькими та рідними людьми. Тато, мама, діти — це велика та дружня родина. Дід, баба, дядько, тітка, дідькові і тітчині діти — це також наша рідня.

Від любові до своєї родини починається безпосередньо любов до свого народу, до своєї землі.

1.Робота з виставкою книжок

(учитель демонструє збірки книжок за творами В. Сухомлинського та коротко ознайомлює зі змістом деяких творів).

2.Прогнози вчителя та дітей.

- Сьогодні на уроці пропоную вам прочитати казку В. Сухомлинського «Намисто з чотирма променями».

- Діти, як ви гадаєте, про що ця казка? (думки дітей).

Запитання і завдання до казки:

-Що трапилось з дівчинкою у казці?

-Кому стало жаль дівчинку?

-Що зробило сонечко?

-На кого дівчинка спрямувала сонячні промені?

-Що трапилось з її близькими?

-Чому вчить нас ця казка?

-Як би ви розпорядилися чарівними променями на місці Дівчинки?

-Чому, на вашу думку, дівчинка не подбала про себе?

-Уявіть, що Сонечко дало б тільки один промінчик. Що б зробила Дівчинка, як ви гадаєте? А що зробили б ви?

Фізкультхвилинка.

Оцей пальчик – мій дідусь,

Цей – моя бабуся,

Оцей пальчик – мій татусь,

Цей – моя матуся,

А цей пальчик – оце я!

А це - вся моя сім'я!

V. Закріплення вивченого матеріалу

1. Технологія « Мозковий штурм »

2. Перегляд відео Віталіни Семчук та Олександра Ліванцова «Моя Сім'я»

3. Вправа «Чарівний клубочок»

VI. Підбиття підсумків уроку. Оцінювання

VII. Домашнє завдання

Додаток

Василь СУХОМЛИНСЬКИЙ

Намисто з чотирма променями

Побачило Сонечко хвору Дівчинку в ліжку. Дівчинка лежала, очі її були закриті, вона тихо стогнала.

Жаль стало Сонечкові Дівчинку. Нахилилось воно над її голівкою й тихо прошепотіло:

— Візьми, Дівчинко, чарівне намисто з чотирма променями. Чотирьох нещасних ти можеш зробити щасливими. На кого спрямуєш промінь — той і стане щасливим.

Відкрила очі Дівчинка, бачить — лежить на постелі чарівне намисто, чотири промені грають на стіні.

«На кого ж направити щасливі промені? — думає Дівчинка.— Хто у нас нещасливий?»

Подумала і важко зітхнула: нещасними були бабуся, дідусь, тато й мама. У бабусі зуб болить, у дідуся ліжка скрипить, татко горілку п'є, мама сльози ллє.

Спрямувала Дівчинка чарівний промінь на бабусю — і зуб у неї зразу ж перестав боліти.

Спрямувала промінь на дідуся — ліжко перестало скрипіти.

Спрямувала промінь на тата — перестав тато горілку пити.

Спрямувала промінь на маму — перестала мама сльози лити, радісно посміхається.

Про себе, про свою хворобу Дівчинка забула. А коли всі стали щасливими, вона стала найщасливіша, і хвороба залишила її.

ДОДАТОК В

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Пінчук Анастасія Костянтинівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування; – надавати згоду на:
- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науководослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією; – не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

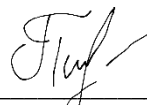
– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей; – не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

10.03.21

(дата)

(підпис)

Анастасія
Пінчук (ім'я, прізвище)